

ללמד המקום

Yitro יתרו Jethro.

Shemot (Exodus) 18:1-20:23

Twee reïncarnaties.

De parasha van deze week, Jitro , begint als volgt: Zo nam Jethro, Mozes' schoonvader, Zippora, Mozes' huisvrouw (nadat hij haar wedergezonden had). Met haar twee zonen, welker enes naam was Gersom (want hij zeide: Ik ben een vreemdeling geweest in een vreemd land); En de naam des anderen was Eliezer, want, *zeide hij*, de God mijns vaders is tot mijn Hulpe geweest, en heeft mij verlost van Farao's zwaard. Toen nu Jethro, Mozes' schoonvader, met zijn zonen en zijn huisvrouw, tot Mozes kwam, in de woestijn, aan den berg Gods, waar hij zich gelegerd had, Shemot (exodus) 18:2-5. Nadat de Israëlieten na de uittocht de berg Sinai veilig hadden bereikt, keerde de familie van Mozes terug om zich bij hem te voegen. We hadden echter eerder gelezen dat toen Mozes voor de uittocht uit Midian naar Egypte vertrok, hij zijn gezin had meegenomen! Mozes dan nam zijn vrouw, en zijn zonen, en voerde hen op een ezel, en keerde weder in Egypteland; en Mozes nam den staf Gods in zijn hand Shemot (Exodus 4:20) Waar gingen ze heen? Rashi antwoordt: Toen de Heilige, gezegend zij Hij, in Midian tegen Mozes zei: "Ga, keer terug naar Egypte" Shemot (Exodus) 4:19, "en Mozes nam zijn vrouw en zijn zonen mee..." Shemot (Exodus) 4:20, en Aäron ging uit "en ontmoette hem op de berg van HaShem" Shemot (Exodus) 4:27, Aäron zei tegen Mozes: "Wie zijn deze?" Hij antwoordde: "Dit is mijn vrouw, met wie ik in Midian trouwde, en dit zijn mijn zonen." "En waar breng je ze heen?" vroeg Aäron. 'Naar Egypte,' antwoordde hij. Aäron zei: "Wij lijden onder de eersten, en jij komt er iets aan toevoegen?" Mozes zei tegen Tziporah: "Ga naar huis, naar je vader." Ze nam haar twee zonen en ging weg.

Aäron protesteerde tegen het feit dat Mozes zijn gezin naar Egypte bracht er waren daar al genoeg mensen die daar leden! Ibn Ezra (Rabbi Avraham ben Meir ibn Ezra) merkt ondertussen op dat het Mozes zelf was die zijn vrouw terug naar huis stuurde na het "incident in de herberg". En het geschiedde op den weg, in de herberg, dat de HEERE hem tegenkwam, en zocht hem te doden. Toen nam Zippora een stenen *mes* en besneed de voorhuid haars zoons, en wierp die voor zijn voeten, en zeide: Voorwaar, gij zijt mij een bloedbruidegom ! Shemot (Ex) 4:24-25

Deze moeilijke woorden vereisen veel uitleg. Blijkbaar probeerde HaShem Mozes te 'doden', en Tziporah redde hem op het laatste moment. Het klassieke antwoord is echter dat Mozes' tweede zoon, Eliëzer, werd geboren op dezelfde dag dat Mozes voor het eerst de Sinai beklom en HaShem ontmoette via de brandende braamstruik. Mozes bracht een week door op de berg, wat betekent dat hij op de achtste dag terugkeerde: de tijd voor Eliëzers besnijdenis. Mozes redeneerde dat hij onmiddellijk moest vertrekken, zoals HaShem geboden had, dus besloot hij dat hij onderweg zou gaan en de besnijdenis zou doen in een herberg. Toen hij bij de herberg aankwam, vergat hij de besnijdenis! Tziporah kwam tussenbeide en kreeg het toch nog voor elkaar.

Op dat moment beseftte Mozes dat het bij zich hebben van zijn kleine kinderen waarschijnlijk een afleiding van zijn missie zou zijn. De Or HaChaim legt uit dat dit de reden is waarom Mozes Tziporah en de kinderen terugstuurde naar Midian. Het probleem voor Tziporah is dat ze de hele Exodus heeft gemist! Verdiende zij het dan niet om daar ook te zijn? Mocht zij geen getuige zijn van al die wonderen en tekenen? Hoe zou deze gemiste kans kunnen worden gecorrigeerd? En wat heeft dat

ללמד המקום

met die besnijdenis in de herberg te maken? Waarom was het op dat moment zo belangrijk dat het kind besneden werd?

Rabbi Menachem Azariah de Fano behandelt het eerste probleem in zijn Sefer Gilgulei Neshamot (Likkutim, 3). Hij vertelt hoe Tzipporah diep bedroefd was dat ze de Exodus had gemist, vooral HaShems wonderbaarlijke redding bij het splijten van de zee, en het lied dat daarop volgde. Dus gaf HaShem Tzipporah nog een kans. Hij liet uiteindelijk haar ziel reïncarneren in Deborah de Profetes en Rechter! De “Rechters”, Shoftim, te beginnen met Jozua, waren de opvolgers van Mozes en de belangrijkste Joodse leiders van die tijd, vóór de tijd van de koningen. Deborah was na Mozes de vierde rechter van Israël.

Toen Deborah de teugels overnam, werd Israël vreselijk onderdrukt door de Kanaänitische koning Yavin en zijn machtige generaal Sisera, die met 900 ongeslagen ijzeren strijdwagens reden (Rechters 4:2-3). Debora riep de krijger Barak op om de Israëlitische strijdkrachten tegen Sisera te leiden. Barak zei tegen haar: 'Als jij met mij meegaat, ga ik mee; zo niet, dan ga ik niet.' Shoftim (Rechters) 4:8. De commentatoren vragen zich af waarom hij erop stond dat zij zich bij hem voegde in de strijd? In het licht van de leer van Rema miFano kunnen we dit antwoord begrijpen: omdat ze het de vorige keer gemist had, moest Deborah bij deze verlossing aanwezig zijn en HaShems wonderbaarlijke verlossing met eigen ogen zien. Natuurlijk zong Deborah net als bij het splijten van de zee, toen er daarna een geweldig lied werd gezongen, ook hier werd een lied gezongen dit naar aanleiding van de verlossing. In feite is het lied van Deborah de Haftara die we lezen na het Lied aan de Zee in parashat Beshalach. De wijzen leggen een expliciet verband tussen de twee verlossingen. En de verbinding gaat dieper.

Bij het splijten van de zee vertelt de Torah ons dat 600 strijdwagens van Farao verdronken waren. In de strijd van Deborah verdronken ook de 900 strijdwagens van Sisera, zoals we lezen: “De beek Kishon veegde hen weg, die oude beek de beek Kishon...” (Rechters 5:21) De Talmud (Pesachim 118b) vraagt wat het verband is tussen deze twee groepen strijdwagens die ten onder gingen, en vraagt zich vervolgens af waarom de Tenach de Kishon een ‘oude’ beek noemt? Het antwoordt is dat de Israëlieten na de verdrinking van de Egyptenaren bij de splitsing van de zee nog steeds bang en “weinig geloof” hadden. Dus beval HaShem de Zee (of de engel die verantwoordelijk was voor de zeeën) om de verdronken Egyptenaren ‘uit te spugen’, zodat de Israëlieten hun lijken zouden zien. De Zee protesteerde: “Geeft een meester een geschenk aan zijn dienaar en neemt hij het vervolgens van hem terug?!” HaShem antwoordde met een belofte: “Ik zal je anderhalf keer zoveel geven als zij.” De Zee antwoordde: “Meester van het Universum, kan een dienaar een schuld opeisen van zijn Meester?!” HaShem antwoordde: “Laat de beek Kishon borg voor Mij zijn.” Hij spuwde ze meteen uit op het droge land.

Vele decennia later, toen Sisera ten strijde trok tegen Israël, gingen zijn krijgers ten onder om af te koelen en zich te verfrissen in de beek Kishon. De Heilige, gezegend zij Hij zei tegen de beek Kishon: "Ga en lever uw belofte in." De beek Kishon veegde ze meteen weg en wierp ze in zee, zoals er wordt gezegd: “De beek Kishon veegde ze weg, de oude beek” Shoftim (Rechters) 5:21. Wat betekent ‘die oude beek’? De beek die in de oudheid een borg werd.

En dus was de strijd met Sisera een gigantische spirituele rectificatie. In de tijd van Mozes deed HaShem een belofte aan de Zee met betrekking tot een aantal strijdwagens. Die belofte werd vervuld in de tijd van Deborah, die een reïncarnatie was van Mozes' vrouw Tzipporah. In de tijd van Mozes miste zijn vrouw Tzipporah een wonderbaarlijke redding, dus kwam ze terug als Deborah om getuige

ללמד המקום

te zijn van de geestelijke voortzetting en vervulling van die eerste redding! Ze mocht ook haar eigen lied zingen, net zoals Mozes dat in het verleden deed. HaShem heeft het dan ook ruimschoots goedge maakt met Tzipporah als Deborah en daardoor was zij de Mozes van haar generatie!

En wat had Tzipporah precies gedaan om dit alles te verdienen? De Rema miFano antwoordt: Toen nam Tzipporah een vuursteen en sneed de voorhuid van haar zoon af. Hierdoor verdiende ze het om in Deborah te reïncarneren en een lied te zingen door de Heilige Geest. Ze zinspeelde hierop toen ze in haar lied zei: "Als haarlokken in Israël niet worden getrimd (bifroa peraot)" Shoftim (Rechters) 5:2 verwijzend naar de milah (besnijdenis). Door die enorme mitswa van het besnijden van haar zoon en het redden van het leven van Mozes verdiende Tzipporah het om terug te komen als Deborah, en daarbij een hele generatie te leiden en getuige te zijn van een wonderbaarlijke redding vergelijkbaar met het splijten van de zee. Dan blijft er nog een laatste vraag over: waarom was het zo absoluut essentieel dat het kind op dat specifieke moment besneden werd, zo erg zelfs dat HaShem probeerde Mozes te 'doden' omdat hij het niet deed?

Twee Eliëzers

De zoon die Mozes in de herberg moest besnijden was Eliëzer. We weten feitelijk niets van deze persoon. De Torah onthult helemaal geen details over zijn leven hij wordt ook slechts één keer genoemd in de parasha van deze week. Er is echter nog één andere persoon in de Torah genaamd Eliëzer, en dat was de toegewijde dienaar van Abraham. Natuurlijk bestaan er geen toevalligheden in de Torah. Waarom droeg de zoon van Mozes dan dezelfde naam als de dienaar van Abraham?

Abrahams dienaar Eliëzer was een buitengewoon rechtvaardig persoon. Feitelijk zeggen de wijzen dat hij een van de slechts negen (of tien) mensen in de geschiedenis was die geen aardse dood had en levend de hemel binnenging. De Midrasj stelt dat toen Abraham, Eliëzer de opdracht gaf een vrouw voor Isaak te vinden, Eliëzer eigenlijk had gehoopt dat Isaak in staat zou zijn met Eliëzers eigen dochter te trouwen. Hoewel Eliëzer zich zeker "bekeerde" (voor zover dat toen mogelijk was, vóór de Torah werd gegeven), was hij niettemin nog steeds onrein omdat hij een Kanaäniet was. En hierdoor vervloekt sinds de tijd van Noach. Abraham vertelde hem dat hoe graag hij ook had gewild dat Isaak met de dochter van Eliëzer zou trouwen, de kern van de zaak was dat Eliëzer nog steeds een vloek droeg. Hij zei "Jij bent vervloekt terwijl mijn zoon gezegend is, en vervloekt en gezegend kunnen niet samengaan." (Beresheet Rabba 59:10).

Ook deze rechtvaardige Eliëzer had een rectificatie nodig. De wijzen bieden een aantal verklaringen voor de manier waarop zijn vloek uiteindelijk werd opgeheven. Eliëzer wilde niets liever dan een volwaardige Jood zijn, gezegend vanaf zijn geboorte. HaShem liet het gebeuren: Eliëzer, de dienaar, werd gereïncarneerd in Eliëzer, de zoon van Mozes! Daarom was het van enorm belang dat Eliëzer, de zoon van Mozes, zoals vereist, op de achtste dag besneden werd. Dit was de definitieve sleutel om Eliëzer voor eens en voor altijd gezegend en Joods te maken. Zijn hele tikkun hing ervan af. We kunnen nu ook begrijpen waarom de fout van Mozes zo ernstig was, in zo'n mate dat de Torah zegt dat HaShem hem volledig probeerde te elimineren! Tzipporah redde uiteindelijk de dag en verdiende hierdoor ook zelf een ongelooflijke rectificatie.

ללמד המקום

Alles is op deze wijze rond bij de Sināi-openbaring, in de parasha van deze week. De dienaar Eliëzer nu Eliëzer de zoon van Mozes staat met alle Israëlieten bij de berg Sināi om de Torah te ontvangen. De Talmud (Avodah Zarah 22b) stelt dat dit precies op het punt was waarop de zuhama, verwijzend naar alle vloeken en geestelijke onzuiverheden, helemaal teruggaand naar de slang in de Hof van Eden werden opgeheven en verwijderd. Eliëzer's tikkun was op Sināi voltooid. Verbazingwekkend genoeg zinspeelde de dienaar Eliëzer hier zelf ook al op in Bereshiet (Genesis), zoals de Ba'al HaTurim prachtig opmerkt in Shemot (Exodus) 20:13: Het aantal woorden in de passage van de Tien Geboden is 172 (עק"ב), waarnaar ook werd gezinspeeld door Eliëzer toen hij Rebekka sieraden schonk, wiens gewicht een beka (בק"ע) was. En de twee armbanden die hij haar gaf, duiden op de Twee Tafelen. En hun tien sikkels goud verwijzen naar de Tien Geboden.

Door een zeer toegewijde dienaar van Abraham te zijn en Isaak de perfecte vrouw te geven in plaats van zijn eigen dochter, verdiende Eliëzer het uiteindelijk om zelf op de Sināi te staan.

Jaacov

ha-makom.eu